

*Samhälle – identitet – andlig sång
ett forskarförberedande hymnologiskt seminarium
på Centrum för teologi och religionsvetenskap (CTR) i Lund den 17–18 oktober 2009.*

NORDHYMN (NH) har hittills genomfört två större nätverksprojekt: ”Dejlig er jorden” och ”Martin Luthers psalmer i de nordiska folkens liv”. Båda projekten har haft en internordisk fokusering och avsatt två omfattande rapporter: *Dejlig er jorden. Psalmens roll i nutida nordiskt kultur och samhällsliv*, Åbo 2001, samt *Martin Luthers psalmer i de nordiska folkens liv*, Lund 2008.

Diskussioner kring ett nytt projekttema hade pågått under en tid och förts inom styrelsen för NH och i särskilda projektgrupper, främst öresunds-gruppen, som utgör beredningsgrupp till NH-styrelsen och av ekonomiska och praktiska skäl består av representanter för Lund och Köpenhamn.

Det nu sammankallade seminariet, understött ekonomiskt av det svenska *Vetenskapsrådet*, hade till uppgift att dels diskutera syftet med det föreslagna projektet: ”samhälle, identitet, andlig sång”, dels inventera forskningsområden och forskningsmetoder som kunde bli aktuella att föreslå i en kommande nätverksansökan.

Seminariets första programpunkt utgjordes av ett panelsamtal mellan docent Inger Selander, litteraturforskare i Lund, högskolelektor Jan Hermanson, religionspsykolog vid CTR och Per Olof Nisser, som varit huvudsekreterare för den psalmkommitté som arbetade fram *Den svenska psalmboken* 1986, samt disputerat på ett hymnologiskt ämne om psalm, samhälle och identitet. Inger Selander lyfte fram olika frikyrkliga och övriga folkrörelers betydelse i slutet av 1800-talet och visade på relationen mellan samhälle, identitet och andlig sång. Hon analyserade vidare språkets roll för att beskriva existentiella upplevelser. Jan Hermanson behandlade frågor om identitet i ett psykologiskt och sociologiskt perspektiv. Identitet är något som alltid är i vardande. Gruppbildningar som kön och social klass har sin särskilda betydelse, i modern tid handlar det om grupper som formas utifrån kommersiella och sociala förutsättningar. Viktiga faktorer som påverkar identitetsbildningen kring sång och musik är politiska faktorer, religiösa faktorer och olika musikstilar. Per Olof Nisser betonade vikten av en nära relation mellan människa och psalm/andlig sång. Han citerade psalmdiktaren Anders Frostenson som betonat vikten av att människor kan identifiera sig med en psalm. Det gäller att ”börja där människan är” och hjälpa den människan att reflektera vidare.

Under nästa pass presenterade Sven-Åke Selander en överblick över pågående forskning med anknytning till temat samhälle – identitet – andlig sång. Redovisningen tog upp frågor om vilka problem forskarna arbetar med, vilka material och forskningsstrategier som aktualiseras, hur man tolkar sina resultat och vilka slutsatser man drar. Forskningsområden som aktualiserades var samhälle och kultur, musik och språk/begrepp och identitet – en individs eller ett samfunds. Genomgången visade att det bedrivs forskning, inte minst inom området ungdomskultur, som har relevans för det planerade projektet. Det gäller alltså att visa vilken specifik vinkling det planerade projektet samhälle – identitet – andlig sång bör ha och vad arbetet kan tänkas bidra med som andra forskare inte bearbetar.

Efter dessa inledande överblickar redovisade att antal yngre forskare sin forskning och sina tankar om vad de skulle kunna bidra med inom ett projekt om samhälle – identitet – andlig

sång. Johanna Ljungström, Sverige, har arbetat med hur körmedlemmar upplever sitt förhållande till körsång i en kristen kontext, David Scott Hamnes presenterade sin avhandling och forskning kring reception av koraler, Anna Maria Böckerman, Finland, redovisade planer på en handbok i hymnologi och planer på ett tvärvetenskapligt hymnologiprojekt i Finland. Hon aktualiserade också frågor om den s.k. skivboomen, dvs. det faktum att så många inte minst traditionella psalmer fått en renässans i takt med att CDskivor med sådant innehåll fått allt vidare spridning. Vigdis B. Öystese, Norge, presenterade ett projekt om analys av psalmutgåvor och psalmer i ett språkvetenskapligt och litteraturvetenskapligt perspektiv. Peter E. Nissen, Danmark, redovisade planer på ett forskningsarbete kring hur psalmen fungerat identitetsskapande och vilken betydelse musikkulturen haft för demokratisk utveckling och utveckling av kollektiv och individuell identitet och medvetenhet i Danmark. Margrét Eggertsdóttir, Island, redogjorde för ett pågående projekt om inventering av handskrifter från efterreformatorisk tid i Island. Tre regionala områden var aktuella och från dessa finns handskrifter med psalmer och notskrifter som illustrerar samhälls- och identitetsuppfattning.

Anna Maria Böckerman, David Scott Hamnes och Anders Dillmar, Sverige, bidrog med musikillustrationer på CD och kommentarer som illustrerade den aktuella utvecklingen av psalm och andlig/existentiell sång i Finland, Norge och Sverige. Anna Maria Böckerman beskrev arbetet i en pågående psalmverkstad.

Söndagen ägnades åt att utifrån formulär för ansökan om nätverk identifiera viktiga förutsättningar för att kunna komma fram till ett projekt. Deltagarna sökte först ringa in betydelsefulla frågor om mål och innehåll, därefter inventera förutsättningar i fråga om personer som kunde förutsättas delta i projektet. Inventeringen visade att det var viktigt att varje land på allvar söker klarlägga vilka personer som arbetar med hymnologiska problem i ett brett perspektiv samt vilka studerande det kan finnas på olika nivåer med samma intressen.

Diskussionerna inriktades därefter på att tentativt inventera vilka delprojekt som skulle kunna skapas inom ramen för programmet samhälle – identitet – andlig sång. Det visade sig i diskussionen att det fanns sådana preliminära förslag från varje enskilt nordiskt land och att dessa förslag var sådana att liknande projekt skulle kunna skapas i flera eller alla övriga nordiska länder. Vidare visade diskussionen att de föreslagna delprojekten var sådana att man inom ramen för projektet skulle kunna belysa frågor både kring samhälle, identitet och psalm/andlig/existentiell sång.

Sven-Åke Selander
ordförande NORDHYMN